

Za gospodarje

Maribor, dne 22. julija 1936.

Misel o skupnem zatiranju bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin.

Čim marljivejša se goji kaka kultura, tembolj je podvržena napadu raznih bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin, in tem večja je povzročena škoda. Čim pridnejše je kultiviranje rastline, n. pr. trsa, prvovrstne žitarice, hmelja i. dr., tem večja je nevarnost napada po rastlinskih boleznih in škodljivcih. Čim važnejša je nadalje kultura v pogledu ljudske prehrane, n. pr. krompir, fižol i. dr., tembolj nam nalaga čuječnost nad rastlinskimi boleznimi in škodljivci dolžnost, da jih pravočasno zatiramo ali pa vsaj skušamo z vsemi danimi sredstvi in pripomočki preprečiti pojav in škodo.

To spoznanje je v zadnjih desetletjih prešinilo že široke ljudske plasti in kmetijska praksa z zadovoljstvom to zabeleži. Naravno pa je, da stremi narod vsled tega spoznavanja predvsem za tem, da se zatiranje bolezni kulturnih rastlin poploši, ker ve, da je posameznik v boju zoper rastlinske bolezni in škodljivce brez moči in da je le v skupnem pokončevanju rešitev tudi za posameznika. Iz tega pa sledi, da je potrebno iz zasebno- kakor iz narodno-gospodarskih vidikov, posplošiti skupno zatiranje rastlinskih bolezni ter škodljivcev in to posebno iz razloga pasivnosti naših krajev glede gotovih kultur.

Predvsem je treba organizirati skupno razkuževanje semenskega blaga domačih žitaric. Imamo že upeljane naprave za čiščenje semen in z lahkoto bi se tem pristavilo še popolnoma navaden aparat za suho razkuževanje semen. Imamo že danes v prometu razna razkuževalna sredstva, ki se uporabljajo v suhem prahu in izvrstno učinkujejo. S tako upeljavo pa bi se pripomoglo najmanjšemu kmetovalcu razkužiti seme.

Take čistilne in razkuževalne postaje bi se naj ustanovilo v vsaki občini, katere bi naj vodil po svojem organu občinski kmetijski odbor, ki naj bi postal celica vsega kmetijskega delovanja. Prepričan sem, da

bi se dosegli s takim skupnim čiščenjem in razkuževanjem bogati uspehi, s čimer bi pa tudi zmanjšali pasivnost v pogledu pridelave žitaric, obenem bi se dvignila donosnost pridelkov, kar je iz finančnogospodarskega stališča le želeli.

Skupno zatiranje rastlinskih bolezni in škodljivcev pa bi se naj ne omejilo le na označeno delo občinskega kmetijskega odbora, temveč skupno zatiranje je razširiti na vse panoge kmetijstva v vsakem pogledu. Širjenje zamisli skupnega zatiranja pa ne korenini le v boljši kakovosti in količini pridelka, temveč tudi v socialni smeri glede zaposlenja delaželnih ljudi.

Sloga in strnjenje vseh, ki jim je povzdiga kmetijstva na srcu, pa bo zamogla s takim skupnim delovanjem v pogledu zatiranja rastlinskih bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin zadovoljiti posameznika in zadostiti ciljem narodnega gospodarstva.

Inž. Šturm,

Ljudski pravnik.

Ali ima zemljiškoknjižni upnik pravico do plačila obresti in zamudnih obresti za več kot tri leta nazaj? J. Brecl v L. Na posestvu (nepremičninah) Vašega upnika je pred Vami vknjižena kot upnica neka posojilnica. Posestvo je bilo na dražbi prodano in niste Vi dobili od izkupička niti dinarja, dočim je dobila posojilnica plačane obresti in zamudne obresti za dobo 8 let nazaj. Vprašate, ali je to pravilno. Res je sicer, da uživajo po § 214 izvršilnega reda isto prednost kakor glavica po pogodbi ali po zakonu pristoječe obresti le, v kolikor niso zastale za delj kakor 3 leta pred dnevom podeljenega domika. Sodišča pa dopuščajo vknjižbo posebnih zneskov, takozvanih varščin, iz katerih se naj plačajo razne postranske dajatve, ki po izvršilnem redu ne uživajo istega vrstnega reda kot glavica, torej med drugimi obrestmi zaostanki starejši kot tri leta. Iz zemljiškoknjižnega izpiska, ki ste ga nam poslali, razvidimo, da je v korist Posojil-

nice res vknjižena taka varščina do zneska 8000 Din. Ker ste Vi šele pozneje vknjižili svojo zastavno pravico, ste morali že ob vknjižbi računati s tem, da bo pred Vašo terjatvijo izplačana terjatev Posojilnice tudi v okviru varščine tako, da sedaj nimate pravice se radi tega pritoževati.

Plačilo zastopniških stroškov. Isti. Pravite, da Vas je pred leti zastopal v neki Vaši pravdi odvetnik in da ste mu že leta 1932 plačali 4000 Din na stroških. Takrat da je izjavil, da ima »v slučaju izgube svoje stroške krite«, sedaj pa da zahteva še 2500 Din. Vam se to ne zdi pravilno; razen tega pa, da niste v stanu plačati stroškov, odn. da bi morali vso svojo imovino prodati, ako bi jih hoteli plačati. Iz priloženih spisov razvidimo, da je bila na nepremičninah Vašega dolžnika res vknjižena zastavna pravica tudi za pravdne stroške. Ko sedaj Vaša terjatev sploh ni prišla do kritja iz posestva dolžnika, morate pač Vi iz svojega plačati stroške svojega zastopnika, ker Vam slednji najbrž ni dal izjave, da bo stroške izterjaval le od nasprotnika in da Vam jih v nobenem slučaju ne bo treba plačati. — Nadalje razvidimo, da je sodišče razdelilni sklep dostavilo Vašemu zastopniku, iz česar izhaja, da Vas je zastopal tudi v izvršilnem postopku. Ako se zastopnik ni obvezal Vas v izvršilnem postopku brezplačno zastopati, odn. izterjati stroške le od nasprotnika, tedaj ste iz dogovora, glasom katerega ste pooblastili odvetnika, da Vas zastopa v izvršbi, dolžni plačati mu stroške po dogovoru, ako pa takega dogovora ni bilo, po odvetniški tarifi. Ako se Vam zahtevani stroški zde previsoki, predlagajte odmero po sodišču. Od sodišča odmerjene stroške boste pač morali plačati. Ako jih ne bi plačali in bi zastopnik zoper Vas predlagal izvršbo, Vam bodo pustili le to, kar je po izvršilnem redu nerubljivo. Ako ste posestnik, zastopnik lahko predlaga dražbo Vašega posestva. Vendar pa Vi, ako imate toliko vknjiženih dolgov, da ni pričakovati, da bi se dosegel z nadaljevanjem ali izvedbo izvršbe znesek, ki bi presegal stroške te izvršbe, lahko predlagate po § 39 točka 8 izvrš. reda ustavitev izvršbe.

Dokazovanje resničnosti klevet. Radi bi objavili, kako grdo je postopal Vaš zet z Vami, z Vašo ženo in s svojim očetom ter vprašate, ali Vas zamore tožiti, odnosno,

ali bi bili Vi kaznovani, čeprav bi dokazali resničnost svojih navedb? — Po čl. 312 kazenskega zakona ni dopustno dokazovanje resničnosti, če bi se moralo dokazovati kaznjivo dejanje, ki se preganja samo na zasebno tožbo (kar pa ne velja v slučaju, da je klevete iznesel tisti, ki bi bil sam upravičen vložiti zasebno tožbo). Nadalje ni dopustno dokazovanje resničnosti, če se tičejo inkriminirane činjenice rodbinskega življenja. Ker niste navedli nikakih činjenic, Vam ne moremo dati zanesljivega odgovora o eventualnem izidu tožbe zoper Vas. Vsekakor Vam objavo nameravanega članka odsvetujemo, ker se nam ne zdi najprimernejše sredstvo za popoljšanje Vašega zeta.

Pravica sestre pri izročitvi domačega posestva od strani staršev bratu. M. M. v V. — Vaši starši so imeli majhno posestvo in ste jim Vi — čeprav bi bili radi šli od doma — na njih prošnjo pomagali pri gospodarstvu, ker bi starši dekile ne mogli plačati. Leta 1933 je Vaš brat prevzel posestvo, starši so si izgovorili prevžitek, Vas pa so preprosili, da ostanete doma za gospodinjo, pri čemur je brat obljubil, da se ne bo oženil. Sedaj pa je brat sklenil se poročiti in Vi na stara leta ne bi radi šli od hiše. Vprašate, ali imate pravico zahtevati od brata, da Vam daje stanovanje in hrano v domači hiši do Vaše smrti in da dovoli, da se ta Vaša pravica vknjiži na njegovem posestvu. — Niste povedali, kaj so starši v izročilni pogodbi, ki so jo sklenili z bratom, Vam namenili. Upamo, da so tudi Vaše interese varovali in Vam določili, odnosno zasigurali kako dedno odpravnico. Ne gre, da bi brat vse dobil, Vi pa nič. Ako niste dobili ničesar ali pa manj, kot bi moral znašati Vaš nujni dedni delež, boste ob smrti staršev lahko zahtevali od brata, da Vam izplača nujni dedni delež, odnosno da dopolni prenizko Vam določeno odpravnico. Ako niso starši v izročilni pogodbi Vam ničesar zapisali, svetujemo Vašemu bratu, da Vam namesto svoječasnega nujnega dednega deleža da že sedaj zapisati pravico do stanovanja in hrane. Ako pa so starši Vam zapisali primerno dedno odpravnico ali doto, je brat le to dolžan Vam izplačati. V slednjem primeru bi se morda z bratom poravnala tako, da Vam da raje stanovanje in hrano. Vi se pa odpoveste zahtevi na plačilo dote in se obvežete, pomagati

mu pri gospodarstvu. — Ako se ne morete zlepa pogoditi ter se morda bojite, da bi brat poslabšal stanje posestva ali napravil premičnine in pritikline, ki morda v izročilni pogodbi niso točno zapisane in Vam starši niso v izročilni pogodbi določili vsaj nujnega dednega deleža, zahtevate lahko v svrhu zavarovanja dokazov sodno cenitev posestva in premičnin, da boste ob smrti staršev lahko uspešno zahtevali določeno svoto kot nujni delež. Zadevni predlog lahko stavite osebno na uradni dan pri sreskem sodišču, pri čemur bi bili z ubožnim spričevalom oproščeni plačila taks, pač bi pa morali plačati potne stroške sodnika ter pristojbine dveh sodnih izvedencev.

Plačilo za delo bližnjih sorodnikov na domačem posestvu. Ista. — Pravite, da je Vam brat za Vaše delo na zgoraj omenjenem posestvu skozi 2 leti in 6 mesecev plačal skupno le 618 Din, s katerim zneskom ste bili doslej zadovoljni, ker je obljubil, da se ne bo poročil, sedaj pa, ko obljube ni držal, da je zaslužek premajhen in vprašate, kaj naj-ukrenete? — Če Vas je brat res le na ta način pregovoril, da ste ostali doma in pomagali na njegovem posestvu, da Vam je resno in določno obljubil, da se ne bo poročil, potem smete zahtevati, da Vam doplača toliko, kolikor je v Vašem kraju primerno za podobno službovanje. Apo pa je brat le mimogrede pravil, da se ne misli poročiti in njegovega govorjenja po mnenju nepristranskega opazovalca ne bi bilo smatrati za določno obvezo, katero namerava prevzeti, Vas opozarjamo, da stojte sodišča navadno na stališču, da za dela, katera opravljajo sorodniki v domačem gospodarstvu, ne velja domneva čl. 1152 občenega državnega zakona. Ta člen določa: »Ako v (službeni) pogodbi ni določeno plačilo in tudi ni dogovorjena brezplačnost, se šteje, da je pogojeno primerno plačilo.« Velja pa ta domneva, ako govori za njo morda krajevni običaj, po katerem velja tudi za otroke, ki delajo na domačem posestvu, primerno plačilo kot molče pogojeno. — Iz gorenjega boste razvideli, ali zamorete z uspehom za nazaj zahtevati tako doplačilo na zaslužku. Tožbo lahko vložite osebno pri najbližjem sreskem sodišču in ako imate ubožno spričevalo, ne bo Vam treba plačati nikakih taks, prič-

nin in izvedenin. Za naprej pa lahko sklenejte dogovor po svobodni volji.

Dedovanje po možu. Jamstvo za dolgove zapustnika. M. Lesjak v P. — Umrl Vam je brat ter ste iz njegove zapuščine dobili motorno kolo, katerega ste prodali za 1700 Din. Pozneje ste zvedeli, da je bil brat poročen ter ste njegovi ženi od izkupička odstopili 900 Din. Dva meseca pozneje se je oglašil nek upnik Vašega brata, ki zahteva plačilo dolga v znesku 990 Din. Obrnili ste se na ženo bratovo s predlogom, da plačata vsak polovico tega dolga, ona pa je to odklonila. Vprašate, kaj Vam je storiti? — Ako Vaš brat ni poslednjevoljno razpolagal s svojo zapuščino, tedaj dobi žena po zakonitem dednem nasledstvu v predmetnem slučaju, ko Vaš brat očitvidno ni zapustil otrok, polovico zapuščine. Ker dejanskega položaja niste natančneje popisali, Vam bomo obširneje odgovorili, da boste mogli najti odgovor za razne možnosti.

O zaposedbi dedščine. Dedna izjava. — Nihče ne sme dedščine samolastno prevzeti v posest. Dedna pravica se mora razpravljati pred sodiščem in od tega doseči prisojilo zapuščine, to je izročitev v pravno posest. Kdor hoče dedščino vzeti v posest, mora sodišču izkazati pravni naslov, da-li mu pripada iz poslednje naredbe, iz veljavne dedne pogodbe ali iz zakona, in izrecno izjaviti, da sprejme dedščino. Nastop dedščine ali dedna izjava mora hkratu obsegati, da-li je nepogojna ali s pridržkom pravne dobrote popisa.

Učinek nepogojne in pogojne dedne pravice. Nepogojna dedna izjava ima to posledico, da mora biti dedič odgovoren vsem zapustnikovim upnikom za njihove terjatve in vsem volilofemnikom za njihova volila, akoravno ni zadosti zapuščine. Ako se dedščina nastopi s pridržkom pravne dobrote popisa, mora sodišče takoj sestaviti popis na stroške sklada. Tak dedič je obvezan upnikom in volilofemnikom le toliko, kolikor zadostuje zapuščina za njihove in tudi za njegove lastne terjatve, ki mu gredo izven dedne pravice. — Kdor sme svoje pravice sam oskrbovati, mu je na voljo, nastopiti dedščino nepogojno ali s pridržkom gornje pravne dobrote, ali jo tudi odkloniti. Dedič pa ne more več preklicati svoje sodišču dane izjave, niti spremeniti nepogojne in si pridržati pravno dobroto popisa.

Zavarovanje ali izplačilo zapustnikovih upnikov. Za zavarovanje ali izplačilo zapustnikovih upnikov sodišče ne skrbi bolj, nego sami zahtevajo. Upniki pa niso dolžni čakati dedne izjave. Svoje zahteve smejo uveljavljati proti skladu in zahtevati, da se postavi za njegovo zastopstvo skrbnik, zoper katerega morejo izvajati svoje terjatve.

Gospodarske zanimivosti.

Prva partija naše goveje živine v Nemčijo. Dne 15. t. m. sta iz Belgrada odpotovala v Nemčijo dr. Vlado Mladenović, načelnik živinozdravniškega oddelka v kmetijskem ministrstvu, in Mihajlo Vuković, višji uradnik za kontrolo živinskega izvoza, ki sta v Bodenbachu na meji med Čehoslovaško in Nemčijo prisostvovala izročitvi prve partije goveje živine, ki so jo izvozili iz naše države v Nemčijo. Partija je štela 500 glav goveje živine izbrane in prvovrstne kakovosti. Po prevzemu od strani nemških oblastev so prepeljali živino v Dresden.

Nadzorstvo nad izvozom našega sadja. Osrednja komisija za nadzorstvo ali kontrolo izvoza sadja je izdelala navodila za banske uprave glede načina izvajanja kontrole pri izvozu sadja. Napravljen je že proračun stroškov te kontrole in istočasno je tudi že preskrbljeno za sredstva, s katerimi se bodo ti stroški krili. Po tem proračunu bodo stroški za krajevno kontrolo znašali 516.000 Din, stroški revizijske kontrole, osrednje uprave in poročevalske službe pa 400.000 Din. To pomeni, da bode kontrola izvoza sadja stala malo manj ko cel milijon dinarjev. — Izdelan je tudi že načrt uredbe o izvozu sadja. V tem načrtu je predvidena razširitev delokroga in kompetence centralne komisije, ki bi delovala kot strokovni odbor pri odseku za sadje v zavodu za pospeševanje zunanje trgovine. Namerava se tudi ustanoviti register izvoznikov sadja. »Slovenec« od 16. t. m. dostavlja zgoraj omenjeni skrbi glede kontrole izvoza sadja naslednjo pripombo: »Kakor je potrebna organizacija našega sadnega izvoza, tako obstoja bojazen, da bodo vsi ti predpisi in vsa kontrola šla predaleč ter tako povzročili več škode kot pa koristi.«

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 18. julija so pripeljali 26 komadov zakla-

nih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 10—12. Kmetje so pripeljali 12 vozov sena po 30—32, 1 lucerne 30—35, 3 slame 20—25, 30 voz krompirja po 0.75—1.50, 10 voz čebule 1.50—2. Česen 5—6, zelje glava 0.50—2, kumarce 0.50—3, karfiola 0.50—4, hren 7—8, paradižniki 5—6, fižol v stročju 2—4, grah v stročju 2, luščen 2.50—5. Jabolke 5—6, hruške 4—8, slive 6, črešnje 6, višnje 2, marelice 6—10, breskve 4—10, maline 3, inozemsko grozdje 14—16, celi orehi 12, luščeni 28. Pšenica 1.50, rž 1.50, ječmen 1.50, koruza 1—1.25, oves 1, proso 1.50, ajda 1, proseno pšeno 4, ajdovo 3, fižol 1.50—3. Smetana 8—10, sirovo maslo 18—24, čajno 26—30. Prinesli so 164 kokoši 15—25, 1120 piščancev 15—50, 12 gosi 25 do 35, 4 purane 30—45, 40 rac 12—15, 28 kuncev 5—35.

Mariborski živinski sejem 14. VII. 1936. Prignanih je bilo 18 konjev, 15 bikov, 155 volov, 354 krav in 35 telet. skupaj 577 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3.50 do 4 Din, poldebili voli 2.80 do 3.10, plemenski voli 2.75 do 3.60, bikli za klanje 2.50 do 2.80, klavne krave debele 2.25 do 2.75, plemenske krave 2.50 do 3, krave za klobasarje 1.75 do 1.90, molzne krave 2 do 2.75, breje krave 2.75 do 3.10, mlada živina 2.75 do 3.10, teleta 3.50 do 4 Din. Prodanih je bilo skupaj 363 komadov.

Svinjski sejem v Ptuj. Običajni svinjski sejem v Ptuj, ki se je vršil v sredo dne 15. julija, je bil slabo založen, kupčija pa je bila dobra. Pripeljali so 44 odraslih svinj in 89 prascev, skupaj 133 rilcev. Od teh so jih prodali 70. — Cene svinjam se od zadnjega sejma niso bistveno spremenile, opaziti pa je, da se nekoliko dvigajo. Cene so bile naslednje: pršutarji 5 do 5.75 Din, mastne svinje 6 do 6.50 D, plemenske svinje 4.75 do 5 Din za 1 kg žive teže; mrtve teže 8 do 9 Din; prasce so prodajali po kakovosti od 60 do 120 D.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8 do 10 Din, II. vrste 6 do 8 Din, meso od bikov, krav in telic 4 do 6 Din, telečje meso I. vrste 8 do 10 Din, telečje meso II. vrste 5 do 6 Din, svinjsko meso sveže 8 do 12 Din.